

I Semester B.A./B.Sc./B.Sc. (FAD) Examination, November/December 2017
 (Freshers+Repeaters) (CBCS) (2014-15 and Onwards)
LANGUAGE SANSKRIT (Paper – I)
Kumara Sambhavam – II Canto, Grammar and Comprehension

Time : 3 Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) Answer in Sanskrit/Kannada/English.
 2) Questions I, V and VI should be answered in Sanskrit only.

1. समीचीनम् उत्तरं लिखत । (10×1=10)

संप्रियोऽथ शुद्धिरवन्न आरिष्ठ वर्तयाः

Select and write the correct answer :

- 1) कुमारसम्भवं कीदृशं प्रकारं काव्यम् ?
 अ) नाटकम् आ) महाकाव्यम् इ) खण्डकाव्यम् ई) गद्यकाव्यम्
- 2) कुमारसम्भवे कतिसर्गाः सन्ति ?
 अ) दश आ) एकादश इ) सप्तदश ई) द्वादश
- 3) दिवौकसाः कुत्र ययुः ?
 अ) वैकुण्ठ आ) कैलासं इ) स्वायम्भुवं ई) भूलोकं
- 4) दिवौकसाः केन विप्रकृताः ?
 अ) ब्रह्मेन आ) तारकेण इ) यक्षेण ई) गन्धर्वेण
- 5) वज्ञायुधं कस्य आयुधम् ?
 अ) यमस्य आ) वरुणस्य इ) इन्द्रस्य ई) नारायणस्य
- 6) वाचस्पतिः केषां गुरुः ?
 अ) सुराणां आ) असुराणां इ) यक्षानां ई) नागानाम्
- 7) कः कल्पद्रुमविभूषणैः तारकम् अनुकूलयति ?
 अ) बृहस्पतिः आ) यक्षः इ) यमः ई) इन्द्रः
- 8) देवराजः कः ?
 अ) विष्णुः आ) इन्द्रः इ) शिवः ई) ब्रह्मा

- 9) तारकः कीदृशः इव उत्थितः ?
 अ) धूमकेतुः आ) नक्षत्रः इ) मेघः ई) ग्रहः
- 10) दुर्जनः केन न शास्येत् ?
 अ) युद्धेन आ) उपकारेण इ) दण्डेन ई) अपकारेण

II. द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखत । (2x10=20)

या वृद्धादर्श एवं द्वयोः उत्तराः

Answer any two of the following :

- 1) तारकासुरेण पीडितानाम् इन्द्रादिदेवानां स्थितिम् अधिकृत्य लिखत ।
 तारकासुरेण इन्द्रादिदेवानां स्थितिम् अधिकृत्य लिखत ।
 Write about the plight of Gods who were tortured by Tarakasura.

- 2) कुमारसम्भवस्य द्वितीयसर्गस्य कथा सारांशं लिखत ।
 कुमारसम्भवस्य द्वितीयसर्गस्य कथा सारांशं लिखत ।
 Summarise the story of the second canto of Kumarasambhavam.

- 3) कालिदासस्य जीवन-काल-कृतीः अधिकृत्य लिखत ।
 कालिदासस्य जीवन-काल-कृतीः अधिकृत्य लिखत ।
 Write about the life, time and works of Kalidasa.

III. त्रयाणां श्लोकानाम् अनुवादं कृत्वा विवृणुत । (3x4=12)

या वृद्धादर्श एवं द्वयोः उत्तराः

Translate and explain any three verses :

- 1) नमस्त्रिमूर्तये तु भ्यं प्राक्सृष्टे: केवलात्मने ।
 गुणत्रयविभागाय पश्चाद्देदमुपेयुषे ॥
- 2) उद्धातः प्रणवो यासां न्यायैस्त्रिभिरुदीरणम् ।
 कर्म यज्ञः फलं स्वर्गस्तासां त्वं प्रभवो गिराम् ॥
- 3) किमिदं द्युतिमात्मीयां न बिभ्रति यथा पुरा ।
 हिमक्लिष्टप्रकाशानि ज्योतीषीव मुखानि वः ॥
- 4) कुबेरस्य मनश्लन्यं शंसतीव पराभवम् ।
 अपविद्गदो बाहुभिर्ग्रशाख इव द्रुमः ॥
- 5) ततो मन्दानिलोद्भूतकमलाकरशोभिना ।
 गुरुं नेत्रसहस्रेण नोदयामास वासवः ॥

IV. द्वयोः वाक्ययोः ससन्दर्भं विवृणुत । (2x4=8)

या द्वयाद्वयोऽपि वाक्यं गच्छन् संदर्भं संकेतं विवरिष:

Explain with reference to context **any two** of the following :

- 1) तुरासाहं पुरोधाय धाम स्वायंभुवं ययुः ।
- 2) वृत्रस्य हन्तुः कुलिशं कुण्ठिताश्रीव लक्ष्यते ।
- 3) मयि सृष्टिर्हि लोकानां रक्षा युध्मास्ववस्थिता ।
- 4) उपप्लवाय लोकानां धूमकेतुरिवोत्थितः ।

V. संस्कृतभाषया उत्तराणि लिखत ।

अ) पञ्चानां लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि लिखत । (5x1=5)

- 1) इन्द्रेण
- 2) देवानां
- 3) कुबेरः
- 4) मम
- 5) तेषु
- 6) भवद्दिः
- 7) आदित्याः
- 8) गुरुः ।

आ) पञ्चानां लकार-पुरुष-वचनानि लिखत । (5x1=5)

- 1) भवन्ति
- 2) उवाच
- 3) अभवत्
- 4) लक्ष्यते
- 5) ज्ञास्यसि
- 6) वदतु
- 7) भविष्यति
- 8) पठामि ।

VI. इमं परिच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

(5x2=10)

एकस्मिन् दिने महामुनिः दुर्बासः कण्वाश्रमम् आगतवान् । तदा शकुन्तला दुष्यन्तम् एव चिन्तितवती महर्षिं न दृष्टवती । कुपितः सः तस्यै शापं दत्तवान् - “भवत्या; पतिः भवती विस्मरतु” इति । तदनन्तरम् अनसूया, प्रियंवदया सह गत्वा तं क्षमां प्रार्थितवती । तदा सः एवम् उक्तवान् ‘यदा दुष्यन्तः स्वस्य अङ्गुलीयं द्रष्ट्यति, तदा एव सः शकुन्तलां स्मरिष्यति’ इति । परन्तु तस्याः अङ्गुलीयः अङ्गुलीयं जले पतितम् । राजसमायां दुष्यन्तः शकुन्तलां न स्मृतवान् । ‘भवती न मम पत्नी’ इति सः उक्तवान् । एतत् श्रुत्वा शकुन्तला रोदनं कृतवती । तदा एकः प्रकाशः ताम् आदाय आकाशे गतवान् ।

प्रश्ना :

- 1) महामुनिः दुर्बासः कुत्र आगतवान् ?
 - 2) का महर्षिं न दृष्टवती ?
 - 3) शकुन्तलायै प्रदत्तं शापं किम् ?
 - 4) कः शकुन्तलां न स्मृतवान् ?
 - 5) शकुन्तलां आकाशे नीतवान् कः ?
-